

внаслідок руйнування будівельних конструкцій, потреба в розмінування території, відновлення біорізномайття екосистем і доведення юристами справи до суду для отримання компенсації за завдані агресором збитки.

Джерела та література

1. Міжнародне гуманітарне право. Збройні конфлікти. *Презентація Постійного Представника Президента України в АР Крим Антона Коріневича*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/МНР.-ЗК.-А.Кorynevych.-Prezentatsiia.pdf> (дата звернення 24.03.2025).
2. ДК 019:2010. Класифікатор надзвичайних ситуацій. На заміну ДК 019-2001 ; Чинний від 2011-01-01. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10#Text> (дата звернення 24.03.2025).
3. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.03.2025).
4. ЕкоЗагроза. *Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України*. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/> (дата звернення 24.03.2025).

УДК: 338.1

Михайлишин Б., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти; **Дмитрів Д.,** канд.техн.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ШВИДКОПСУВНИХ ВАНТАЖІВ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Досліджено та охарактеризовано ризики, з якими стикаються українські автомобільні перевізники під час транспортування швидкопсувних вантажів в умовах воєнного стану. Теоретично доведено необхідність пошуку та розробки заходів мінімізації наслідків від ризиків під час перевезення швидкопсуваних вантажів з огляду на зростання експортного потенціалу України у післявоєнний період.

Ключові слова: ризики, автомобільні перевезення, швидкопсувні вантажі, воєнний стан, квотування.

Mykhailyshyn B., Postgraduate Student; **Dmytriv D.,** PhD (Tech.), Assoc. Prof.
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

ANALYSIS OF THE RISKS OF TRANSPORTING PERISHABLE GOODS BY ROAD UNDER MARTIAL LAW

Abstract. Investigates and characterises the risks faced by Ukrainian road carriers during the transportation of perishable goods under martial law. The necessity of searching for and developing measures to minimise the consequences of risks during the transportation of perishable goods in view of the growth of Ukraine's export potential in the post-war period is theoretically proved..

Keywords: risks, road transport, perishable goods, martial law, quotas.

Перевезення вантажів автомобільним транспортом в умовах воєнного стану пов'язане з значними ризиками, які виникають внаслідок щоденних обстрілів території України окупаційними військами російської федерації. Особливо ускладняється перевезення швидкопсувних вантажів, які на відміну від транспортування інших вантажів, залежить від двох параметрів, а саме: часу і температурного режиму. Невчасно доставлений швидкопсувний вантаж або такий, під час перевезення якого був порушений температурний режим, означає невиконання умов контракту і як наслідок фінансові збитки для виробника та перевізника.

До ризиків перевезення швидкопсувних вантажів в умовах українських реалій, можна віднести:

- щоденні обстріли та руйнування автотранспортної та складської інфраструктури України російськими окупаційними військами, що призводять до руйнування логістичних ланцюгів постачання та значно ускладнює функціонування автотранспортної галузі;

- блокування автомобільних прикордонних пунктів пропуску (АППП) перевізниками та фермерами Польщі, призводять до зривів графіків постачання та псування швидкопсувних вантажів;

- великі черги на АППП, пов'язані з саботуванням, польськими митними та фітосанітарними службами, оглядів українських вантажівок, тривалість яких збільшилась у 3-4 рази порівняно з довоєнним часом;

- необґрунтоване прискіпливе ставлення контролюючих органів дорожнього руху Польщі до українських перевізників, що виявляється у накладанні непомірних та неспівставних з ступенем правопорушення штрафів у розмірі 10-12 тисяч польських злотих;

- подекуди не коректна робота електронної системи «єЧерга» та системи електронного документообігу на АППП, внаслідок відключення електроенергії, що пов'язано з обстрілами та руйнуванням об'єктів енергетичної інфраструктури України російськими окупаційними військами;

- дефіцит спеціалізованих транспортних засобів та причіпного складу, призначених для перевезення швидкопсувних вантажів, який виник внаслідок перевантаження автомобільного транспорту у зв'язку із закриттям частини морських портів та повного закриття повітряного простору над територією України;

- збільшення тривалості перевезень у зв'язку з руйнуванням логістичних ланцюгів, блокуванням АППП, перевантаженням автотранспортної інфраструктури, що призвело до збільшення вартості перевезення швидкопсувних вантажів на 80% [1];

- неможливість забезпечити виконання вимог Європейської угоди щодо режиму роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення, яка, відповідно, регламентує час праці та відпочинку водіїв [2];

- квотні обмеження на перевезення швидкопсувних вантажів в міжнародному сполученні, а також квотування експортної української агропродукції;

- рішення урядів країн східної Європи (Угорщини, Словаччини та Польщі) щодо блокування експорту сільськогосподарської продукції;

- нерівномірне розташування складських хабів на території України, що призводить до неоптимальних маршрутів доставки швидкопсувної продукції, зайвих вантажорозвантажувальних робіт та нерівномірності утворення товарних запасів на складах за регіонами;

- низький рівень розвитку мультимодальних перевезень, які б могли збільшити ефективність логістичних ланцюгів постачання швидкопсувних вантажів.

Зазначені ризики впливають на ефективність автомобільних перевезень, зокрема швидкопсувних вантажів, що в підсумку призводить до значних фінансових збитків виробників та перевізників, а також недоотримання надходжень до державного бюджету, що критично в умовах воєнного стану.

Швидкопсувні вантажі, до яких відноситься великий перелік продуктів харчування та агропродукції українського виробництва, складають значну статтю українського експорту, а це у свою чергу забезпечує валютні надходження до державного бюджету. Тому пошук та розробка заходів з мінімізації наслідків від ризиків під час перевезення швидкопсуваних вантажів є важливим завданням в контексті підвищення ефективності національної економічної системи. У стратегічному плані, розробка та підвищення ефективності перевезень

швидкопсувних вантажів, зокрема у міжнародному напрямку, стає запорукою підвищення експортного потенціалу України у післявоєнний період.

Джерела та література

1. Ануфрієва Т. (2024). Функціонування ланцюгів постачання швидкопсувних продуктів в реаліях ведення торговельного бізнесу в Україні. Економіка та суспільство, (60). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-122>

2. Дмитрів Д.В., Дмитрів О.Р., Михайлишин Б.М., Репак О.М. Оцінювання збитковості автомобільних перевезень швидкопсувних вантажів у міжнародному сполученні за умов блокади кордонів // Галицький економічний вісник. — Т.: ТНТУ, 2024. — Том 87. — № 2. — С. 84–92. <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/87/1285.pdf>

УДК: 355.18

Мосов С., д. військ. н., проф.

Інститут наукових досліджень з цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, Україна

Чубіна Т., д. і. н., проф.

Національний університет цивільного захисту України, Україна

ВПЛИВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ НА ЕКОСИСТЕМИ

Анотація. Досліджено на системних засадах негативний вплив надзвичайних ситуацій воєнного характеру на природні та штучні екосистеми в ході широкомасштабного російсько-українського воєнного конфлікту.

Ключові слова: надзвичайна ситуація, природна екосистема, штучна екосистема, воєнний конфлікт, екологія.

Mosov S., Dr., Prof.

Institute of Research in Civil Protection of National University of Civil Protection of Ukraine, Ukraine

Chubina T., Dr., Prof.

National University of Civil Protection of Ukraine, Ukraine

IMPACTS OF WAR EMERGENCIES ON ECOSYSTEMS

Abstract. On a systemic basis, the study analyzes negative impacts of war emergencies on natural and artificial ecosystems in the course of the large-scale Russian-Ukrainian military conflict.

Keywords: emergency, natural ecosystem, artificial ecosystem, military conflict, ecology

Згідно чинного законодавства у класифікації надзвичайних ситуацій (далі – НС) є НС воєнного характеру. Вони, як правило, пов'язані з наслідками застосування в ході воєнних дій звичайних засобів ураження або зброї масового ураження, у результаті чого виникають вторинні фактори ураження, що призводять до втрат населення і викликають різного ступеня та масштабу руйнування та втрати в природних і штучних екосистемах.

За весь час повномасштабної війни (з 24.02.2022) завдано шкоди екології України на суму, що перевищує \$40 млрд. Це забруднення атмосферного повітря, ґрунтів, збитки лісовим ресурсам, забруднення Чорного та Азовського морів. Унаслідок війни під загрозою зникнення опинилося майже 700 видів тварин і понад 800 видів рослин, частина з яких занесена до Червоної книги.

Серед усіх природних екосистем України від інтенсивних бойових дій страждають лісові екосистеми, повне відновлення яких вимагає тривалого часу – у середньому 20-30 років. Масоване застосування артилерії та ударної авіації по військових та інфраструктурних об'єктах у лісах і поблизу них спричиняє лісові пожежі, які в посушливих умовах здатні знищити тисячі гектарів лісу. Так, наприклад, це сталося протягом весни 2022 р. у Чорнобильській зоні відчуження та на її околицях, де згоріло понад 10 тис. га лісу. Серйозно постраждали від пожеж